

SZABÓ ANITA

*Megélhetési bűnelkövetések –
a szegénység és a bűnelkövetés kapcsolata¹*

A bűnözés, bűnelkövetés mindig is foglalkoztatta az embereket, de napjainkban különösen megnőtt iránta az érdeklődés, hiszen egyik, fontos társadalmi problémává vált. A téma iránti érdeklődést tovább fokozza az a tény, hogy a média, a sajtó, a rendőrség, az ügyészség, és a különböző szakterületek egyre több információt osztanak meg a társadalom tagjaival a bűnelkövetés okairól, a bűnüldözésről és igazságszolgáltatásról. Nem hagyható figyelmen kívül az a tény sem, hogy napjainkban egyre több személyt és családot érint hátrányosan a gazdasági válság kialakulása miatti munkahely-elvesztés és az ebből adódó jövedelem kiesés.

A tanulmányban arra vállalkozunk, hogy az olvasó jobban megismerje a bűnelkövetés hátterét, a szegénység definiálásának problematikáját, a szegénység és a bűnelkövetés közötti kapcsolatot, valamint a megélhetési bűnelkövetés fogalmának sajátosságait. A társadalomkutatók és kriminológusok szerint a társadalom tagjai ugyanis sokszor leegyszerűsítik az igen összetett témát.

A kutatás forrásaként két² tiszántúli településen dolgozó szociális munkásokkal és rendőrökkel fókuszcsoportos beszélgetések szolgálnak, amelyeket 2012 novemberében rögzítettem. A vizsgált két település közös jellemzője, hogy a leghátrányosabb térségek kedvezményezett települései közé tartoznak. A kedvezményezett település arra utal, hogy társadalmilag – gazdaságilag és infrastrukturális szempontból elmaradottnak tekinthető, valamint a munkanélküliségi arány meghaladja az országos átlagot 1,75-szörös mértékben. További jellemzőjük, hogy a jelentős munkanélküliségből

¹ A kutatás az Európai Unió és Magyarország támogatásával a TÁMOP 4.2.4 A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú „Nemzeti Kiválóság Program – Hazai Hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program” című kiemelt projekt keretei között valósult meg. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

² A kutatás teljes anonimitásban készült. Ennek értelmében a kutatásba bevont és vizsgált települések felfedésére sem kerül sor a tanulmány során.

következően sok család és személy él alacsony életszínvonalon, marginalizált élethelyzetben, valamint mindkét településen viszonylag magasnak mondható a romák aránya is (Kistérségi Mutató 2008).

Az Országos Rendőr Főkapitányság (ORFK) minden évben elkészíti Magyarország bűnügyi térképét, azonban hosszú ideig nem tették nyilvánossá a társadalom számára. A bűnügyi térkép funkciója, hogy megmutassa, mennyire biztonságos egy – egy környék, valamint, hogy milyen bűncselekmények és szabálysértések történtek az ország egyes részein. A térkép segítségével adott megyére, járásra, településre, városra, utcára lehet keresni. Számszerű adatokat pedig egy hónapra visszamenőleg, de akár éves összesítőt is kérhetünk (Police.hu hivatalos oldal). E térkép alapján megállapítható, hogy a vizsgált két településen a bűnelkövetési arány tekintetében is az országos átlagon felül reprezentált. A 2013-as adatok szerint ugyanis a bűncselekmények számát tekintve magas fertőzöttséget mutat Szabolcs – Szatmár – Bereg, Borsod – Abaúj – Zemplén és Heves megye.

Szegénység fogalmának értelmezési keretei

A szegénységgel foglalkozó szakemberek egyetértenek azzal, hogy szegénység mindig is volt, ám szintje, mértéke, társadalmi megítélése folyamatosan változott. Nehéz megmondani, hogy milyen volt tíz, húsz, száz éve, avagy milyen most szegénynek lenni. De akkor vajon mi is a szegénység, és kit tekinthetünk szegénynek? A társadalomkutatók sokféle választ adtak erre a látszólag egyszerű kérdésre. Zombori Gyula szerint „a szó hétköznapi értelmében szegénységen sokan azt értik, hogy az ember éhes, rongyos, nincs hajléka vagy emberhez méltatlan körülmények között lakik (Zombori 1994: 149).

Az egyik első szegénységkutató, Rowentree megfogalmazása szerint „az abszolút szegénységben élőknek a minimális szintű önfenntartás is nehéz. {...} Az abszolút szegénységben bizonyos, alapvetőnek tekintett szükségletek olyan alacsony szinten elégíthetők csak ki, ami komoly kárt okoz az érintettek személyiségében, szellemi – fizikai egészségében” (idézi Zombori 1994: 149).

Az abszolút szegénységi fogalom mellett gyakran használt fogalom a relatív szegénység, mely Peter Townsend nevéhez köthető. Townsend megfogalmazása szerint egyénekről, családokról és a népesség egyes csoportjairól akkor mondjuk, hogy szegénységben élnek, (azaz, hogy az objektív relatív depriváció helyzetében vannak), ha nem rendelkeznek elegendő forrással ahhoz, hogy úgy táplálkozzanak, olyan tevékenységben vegyenek részt, és olyan életfeltételekhez, javakhoz jussanak, amelyek a társadalmukban szokásosak vagy legalább széles körben elfogadottak és helyesre találtnak” (idézi Zombori 1994: 150). Townsend fogalmához hasonlóan Gönczöl is úgy véli, hogy a „relatív depriváció társadalmi átlagtól való lemaradást jelent a szükségletek és az egyéni aspirációk kielégítése, a társadalmi státus, valamint a kulturális, művelődési lehetőségek terén” (Gönczöl 1982: 2).

A szegénység definiálása a megkérdezett célcsoport szerint

A szegénységgel összefüggő megélhetési bűnelkövetés körében végzett fókuszcsoportos beszélgetések során a rendőrök és szociális munkások azonos vezérfonal mentén számoltak be véleményeikről, tapasztalataikról egy – egy témakört illetően. A kutatás során hangsúlyos szerepet kapott annak megismerése, hogy miként értelmezik és definiálják a szegénységet a megkérdezett két célcsoportban. A tapasztalatok szerint ugyanis manapság gyakorta hallani, hogy a rendvédelmi szerv dolgozói előítéletesek, rasszista megközelítéseket alkalmaznak egy – egy szituációban. Ki ne találkozott volna már azzal a közbeszéddel, amely arról számol be, hogy a rendőrök az átlagnál többször igazoltatják azokat a személyeket, akik télen, rossz állapotú, éppen, csak használható kerékpárjukon szállítják az erdőből felszedett gallyakat, ágacskákat? Ebben az esetben a tettes elmondja az éppen őt igazoltató járőrnek, hogy „Higgye el biztos úr, ez volt az első eset, és nézze, csak a legvékonyabb gallyakat hoztam el.” Az elkövető próbál a rendőr szívére hatni, azzal, hogy a gyerekeinek muszáj meleget biztosítania, mert e nélkül a kis ágak nélkül megfagyna a család, de az intézkedő rendőr a törvényi keretekben kénytelen végezni munkáját.

A rendvédelmi szerv tagjaival ellentétben pedig ismeretes az is, hogy szociális szféra dolgozói pedig akár „szemet hunynak” egy – egy eset felett. A fenti példában a

szociális munkás nagymértékben megérti a tettes bűnelkövetésének okát, mivel ismeri a szegény emberek élet-, szociális- és lakáshelyzetét. Azzal is tisztában van, hogy sokszor valóban a fagyástól menti meg családját az elkövető, azzal a néhány szál gallyal, melyet a kerékpárján visz haza.

Ezeket az előítéleteket és közhiedelmeket mindenki ismeri, munkánk annak megismerésére irányult, hogy mennyire van valóságalapja egyik, illetve másik feltételezésnek. Továbbá cél volt annak feltárása, hogy a rendőrök mennyire ismerik a szegénységben élők szociális-, kulturális hátterét, vagy a szociális munkások milyen ismeretekkel rendelkeznek a bűnelkövetés témaköréről. A téma körülménye a szegénység definiálásával kezdődött, melyben körvonalazódik, miként értelmezik a megkérdezett célcsoportok a fogalmat. *„Nekem mindig az jut eszembe, amit annak idején, a főiskolán mondtak. Abszolút szegénység az, akinek már a vízre, kenyérre, semmire sincsen, a napi betevő falatra sincsen jövedelme, az ellátása nincs kielégítve. Én nem ezt látom szegénységnek. Én úgy gondolom, hogy az a szegénység, ha a társadalom által elfogadott szintet nem tudja minden ember teljesíteni. De óriási lemaradások ne legyenek. Ma pedig sajnos azt látjuk, hogy a lesüllyedt rétegek szó szerint vegetálnak ”* – részlet a szociális munkásokkal készített fókuszcsoporthoz tartozó beszélgetésből. *„A legtöbb ember esetében, ha elszegényedésről beszélünk, akkor a munkanélküliségre vezethető vissza. A válság során sok ember a hitele miatt került nagyon rossz anyagi helyzetbe, amit nagy részben a munkával rendelkezők sem tudnak átvészélni, hogy megtartsák az előző életszínvonalukat. Azért nem tudnak a szegénységből kiemelkedni, mert nincs megfelelően bérezve a dolgozó, az árak pedig folyamatosan emelkednek. A legtöbb ember egy munkahellyel sem rendelkezik, nem hogy mellékállást tudjon vállalni, hogy helyre hozza anyagi helyzetét.”* – részlet a rendőrökkel készített fókuszcsoporthoz tartozó beszélgetésből

Az interjúkból kiemelt idézetek jól tükrözik, hogy mindkét csoport válaszadója a szegénységet egyfajta élethelyzetnek tekinti, melyet a társadalom többi tagjához viszonyítanak. Emellett úgy vélik a megkérdezettek, hogy a legfőbb kockázati tényező a szegénységet illetően a munkanélküliség, az alacsony iskolai végzettség, az idős kor, a sokgyermekes családok, a szegregált településrészen élés jelenti. Ezeket a tényezőket felül az interjúalanyok a gazdasági válság hatását is megemlézték, mely tovább növelte egyrészt a szegénységi élethelyzetet, a kilátástalanság érzetét, valamint a bűncselek-

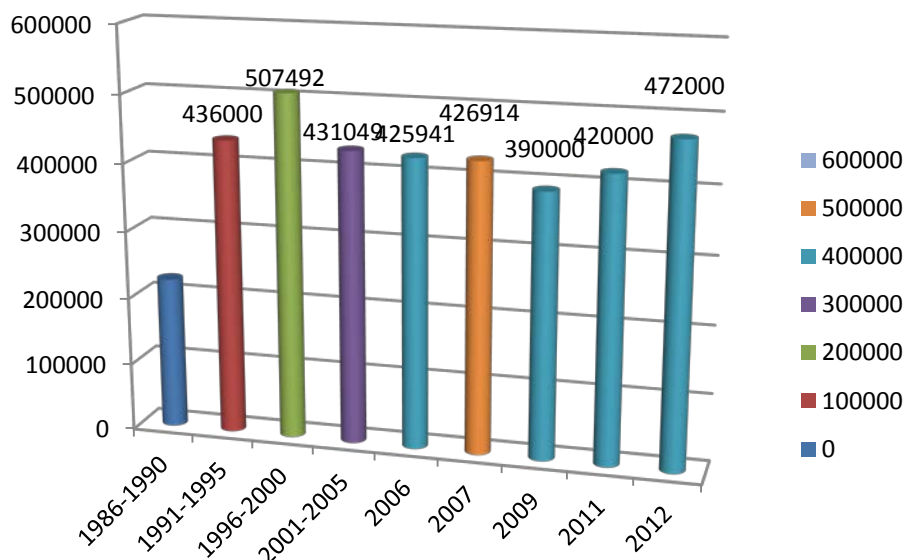
mények számának növekedését is. „*A válság során sok ember a hitele miatt került nagyon rossz anyagi helyzetbe, amit nagy részben a munkával rendelkezők sem tudnak átvészélni, hogy megtartsák az előző életszínvonalukat (...). Sok ember a kilátástalan helyzetbe kerülése miatt nem lát más kintat és ezért választja azt, hogy inkább elmegy pl. lopni, minthogy a gyerekek éhen haljanak.*” - részlet a rendőrökkel készített fókuszcsoportos beszélgetésből. Az ismertetett részletek alapján elmondható, hogy a rendvédelmi szerv dolgozói és a szociális munkások kellő információval és ismeretekkel rendelkeznek egyrészt a szegénységről, másrészt minden olyan háttér-információról mely a szegénységi élethelyzet kialakulásához vezet(het). Az 1970-es évek végén kialakult válsághelyzet, mely a '80-as évek közepén felerősödött nagyban megváltoztatta az értékek, normák, viselkedési minták és életmódok társadalmi rétegenként eltérő rendszerét. A 1980-as években a magyar társadalomban olyan igények is megjelentek, amelyeket csak a felső fogyasztói réteg tudott elérni, azonban ezzel nagymértékű szakadék keletkezett az alsó és felső rétegek között. A kutatók úgy vélték, hogy a felső és a legalsó társadalmi rétegek között a jövedelmi viszonyok tízszeres, a vagyoni különbségeket tekintve esetenként a százszoros különbségek is megfigyelhetők voltak (Sebesi 1992).

A bűnözés folyamata az 1980-as évek végétől jelentős mértékben megnövekedett, mely az ezredfordulóig növekvő tendenciát mutatott. Az alapvető probléma és társadalmi feszültség abban rejlik, hogy a gazdasági fejlettség, a csökkenő életszínvonal, a társadalmi rétegek közötti egyre nagyobb szakadék, a munkahelyek elvesztése, az egzisztenciális bizonytalanság nem teszi az egész társadalom számára lehetővé azt az életszínvonalat, amely megakadályozná a megélhetéssel összefüggő bűncselekmények nagyszámú növekedését.

Magyarország bűnözési rátája a rendszerváltás óta eltelt években hektikusan alakult.

Az ezredfordulót követően a bűnelkövetések száma bár visszaesett, nagymértékű javulás továbbra sem figyelhető meg, mint látható a diagramon. A 100 ezer lakosra jutó arányszám tekintetében elmondható, hogy maximumát 1996 és 2000 között érte el, majd 2006-ig jelentős mértékben csökkent a bűnelkövetési arány, ezt követően pedig stagnálás figyelhető meg (Gönczöl 2006).

1. ábra: Ismertté vált bűncselekmények száma – országos adat 1986 és 2012 között

Forrás: Gönczöl 2006: 24; <http://szamvarazs.blogspot.hu/2013/02/bunugyi-statisztikak.html>

A vizsgált kriminológiai³ kutatások eredményeiből látható, hogy Magyarországon – az európai tendenciához hasonlóan – a vagyon elleni bűncselekmények dominálnak (Gönczöl 2006). A kutatások eredményeit alátámasztva, a megkérdezett rendvédelmi szerv tagjai is ezt a típusú bűncselekményt emelték ki, amikor a bűnözés szerkezetéről meséltek. „A legjellemzőbb a lopás. E vonatkozásban beszélhetünk: termény, fa, élelmiszer, bolti lopásról. Ezek a leggyakoribbak, általában az évszaktól függően változnak az esetszámok; télen fa és terménylopás, nyáron zöldség- és gyümölcslopás. Bolti lopás egész éves jelenség” - részlet a rendőrökkel készített fókuszcsoportos beszélgetésből

A szegénység és bűnelkövetés kapcsolata

A gazdasági folyamatok bűnözésre gyakorolt hatásának vizsgálatát a modern társadalomtudományok – ide érte főleg a szociológiát és a kriminológiát – már több

³ A kriminológia a bűnözés helyzetét, alakulását, okait kutató, alapvetően empirikus tudomány.

mint egy évszázada foglalkoznak a gazdasági tényezők és a bűnözés közötti kapcsolat feltárásával. Gönczöl Katalin tanulmányában megerősíti a Sebesi (1992) által leírtakat, miszerint a gazdasági körülmények és a bűnözés között szoros kapcsolat van. A 19. századig folytatott kutatások szerint a bűnelkövetéseket a nyomor és a kizsákmányolás szüli; vagyis egy – egy társadalomban a növekvő létbizonytalanság, a munkanélküliség, a tömeges szegénység automatikusan növeli a bűnözés gyakoriságát (Gönczöl 1991).

A társadalomkutatók akkor a bűnözést az értékválsággal küszködő társadalom anómia jelenségeként írták le. Andorka megítélése szerint az új körülményekhez való gyors alkalmazkodás miatt erkölcsi értékzavar következett be, melynek hatása a deviáns viselkedési formák megjelenése volt (Andorka-Harcsa 1991).

Andorka Rudolf megfogalmazása szerint ugyanis „az emberek társadalmi együttélése azért lehetséges, mert nagy többségük alkalmazkodik az adott társadalomban elfogadott normákhoz, viselkedési szabályokhoz. Ugyanakkor minden társadalomban előfordul, hogy egyes tagjai ezeket a normákat megszegik. A normaszegést nevezik devianciának, a normaszegő viselkedést pedig deviáns viselkedésnek” (Andorka 2006: 15).

Durkheim, a korábbi kutatókkal ellentétben úgy vélte, hogy a szegénység, munkanélküliség, kilátástalan élethelyzet és a bűnözés kapcsolata nem magyarázható egyszerűen gazdasági folyamatokkal. Durkheim szerint a szegénység növekedése nem egyedüli oka a deviancia, a bűnözés társadalmi méretű szaporodásának. „A szegénység ugyanis önmagában is fék. Bármit tegyen is az ember vágyaiban bizonyos mértékig számolnia kell a rendelkezésre álló eszközökkel: az, amije van, legalábbis részben kiindulópontul szolgál ahhoz, hogy mit szeretne” (idézi Gönczöl 1991).

A kutatásban résztvevő rendőrök és szociális munkások véleménye alátámasztja a Durkheim által megfogalmazottakat miszerint a szegénység és a bűnözés kapcsolata bonyolultabb deviáns jelenség, hiszen nem lehet általánosságban kijelenteni, hogy minden szegénységi élethelyzetben élő egyén bűnelkövető személy. „*A szegénység nem feltétlenül vonzza azt, hogy elkövető is legyen, nem potenciális bűnöző a szegény*” – részlet a rendőrökkel készített fókuszcsoportos beszélgetésből. Durkheim kutatásaiban arra a megállapításra jut, hogy a népesség bűnözésre való hajlama abban az esetben növekszik,

szik szemmel láthatóan, ha a gazdasági feltételek mellett más társadalmi tényezők is megjelennek és ezek a változások oly gyorsan jelennek meg az egyének életében, melyhez nem tudnak alkalmazkodni. Merton, Durkheim által használt társadalom – deviancia modelljét tovább bontva arra a megállapításra jutott, hogy a gazdasági feltételek mellett döntő szerepe van a társadalmi struktúrának, valamint az eltérő társadalmi esélyeknek a deviáns viselkedés kialakulásában. Ennek értelmében a szegénység csak egy alkotóeleme a társadalmi és gazdasági változók együttesének, de önmagában nem magyarázza az egyre szaporodó bűnelkövetési arányt. Merton azonban arra hívja fel a figyelmet, hogy a társadalmi egyenlőtlenségek és eltérő egyenlőtlenségek miatt rétegenként eltérő normák, viselkedési minták és életmódok alakulnak ki, melynek következtében a társadalom perifériáján élők az új körülményekhez való alkalmazkodás erőpróbájaként szubkultúrák jönnek létre. A sikertelenség, a folyamatos életben maradásért való küzdelem átörökölődhet és deviáns viselkedési mintákat alakít ki, mely elősegíti a bűnözés gyakoriságának növekedését (Gönczöl 1991).

Megélhetési bűnelkövetés

A megélhetési bűnözés/bűnelkövetés sajátos magyar fogalomként definiálható, hiszen sem a tudomány világában, sem pedig a tudományos fogalomtárban nem használatos fogalomról beszélünk. Ennek ellenére a köznyelv előszeretettel használja, valamint kutatási tapasztalatok is azt igazolják, hogy a két vizsgált hivatás „szakzsargonjában” fellelhető fogalomról beszélünk.

A definíciót Kuncze Gábor (volt liberális belügyminiszter) 2006-ban vezette be. Akkori értelmezés szerint Magyarországon a 20.000 forint értékű lopás nem számított rendőrségi ügynek. „A fogalom arra utal, hogy olyan, jobbára kis értékre elkövetett bűncselekményről van szó, amelyek során az elkövetők éppen csak annyit tulajdonítanak el a javak jogos tulajdonosától, amennyi utóbbiak és családjuk megélhetéséhez, értsd: egyik napról a másikra való túléléshez elegendő, tehát szinte elhanyagolhatóan kicsiny értéket” (Póczik 2012: 2).

Az értékhatár bevezetésének következményeként számos vidéki területen lehetetlenné vált a zöldség- és gyümölcsstermesztés, valamint az állattartás. A megélhetési

bűnelkövetés nagymértékben megnőtt azon a területeken, ahol háztáji gazdálkodást folytatnak a családok.

„A megélhetési bűnözés körében a legjellemzőbb a lopás. E vonatkozásban beszélhetünk: termény, fa, élelmiszer, bolti lopásról. Ezek a leggyakoribbak, általában az évszaktól függően változnak az esetszámok. Télen fa és terménylopás, nyáron zöldség- és gyümölcslopás. Bolti lopás egész éves jelenség” - részlet a rendőrökkel készített fókuszcsoportos beszélgetésből.

A legfontosabb momentuma mégis az a megélhetési bűnelkövetésnek a különböző kutatási eredmények alapján, hogy csak roma származású emberekre használták a fogalmat a bevezetését követően, vagyis így akarták felmenteni a kisebb lopások elkövetőit. Mára azonban nem lehet ilyen szűk kategóriákat alkalmazni, hiszen az egész társadalomra kiterjed (Budapest Analyses). Vagyis a társadalom egészére megfigyelhető egyfajta deviancia, deviánsviselkedés. A deviáns viselkedések nagyszámú megjelenése mellett fontos megjegyezni, hogy az értékhatár összegének növelése, valamint a Büntető Törvénykönyv értelmében nehezebb a megélhetési bűnelkövetés kategóriát definiálni. *„A törvényszegést, ha úgy vesszük, két részre oszthatjuk. Szabálysértés és a bűncselekményi alakzatról beszélhetünk. A legtöbb elkövetett cselekménynek mindkét alakzatával találkozhatunk lopásnál például az értékhatár határozza meg, mert 50.000 Ft alatt szabálysértésről, felette pedig bűncselekményről beszélhetünk. De van olyan eset is hogy nem az értékhatár, hanem egyéb körülmény, elkövetési magatartás határozza meg hogy melyiknek minősül”* - részlet a rendőrökkel készített fókuszcsoportos beszélgetésből.

Összegzés helyett

A tanulmány segítségével betekintést nyertünk a szegénység, a bűnelkövetés és a megélhetési bűnelkövetés témakörébe. Láthattuk, hogy miként értelmezik és definiálják az egyes fogalmakat a szociális munkások és rendőrök. Abba is betekintést kaphattunk, hogy a rendőrök munkájukat elsősorban a törvényi és jogszabályok hatálya alatt végzik, de arról is képet kaptunk, hogy pontos és részletes információkkal rendelkeznek a szegénységgel kapcsolatos fő momentumokról. Továbbá arra is találhattunk példát, hogy a szociális munkások időnként valóban eltekintőbbek a megélhetési bűnelkövető

személlyel szemben, azonban ők is a társadalom által elfogadott érték és normarendszernek megfelelően végzik munkájukat.

A kutatás további vizsgálatot igényel, de az eddig kutatási eredmények azt mutatják, hogy a bűnözés társadalmi természetének létrejötte a társadalmi struktúrában, és az ott érvényesülő törvényszerűségekből kell keresni. Eredete visszavezethető a tulajdonviszonyokra, elosztási viszonyokra és a társadalom strukturális viszonyainak ellentmondásosságára. Tágabban értelmezve Gönczöl úgy véli, hogy a társadalmi viszonyok a szemtől – szembeni viszonyokat befolyásolják, melyek környezeti hatásokká alakulnak át és végül a normaszegő magatartások közvetlen társadalmi problémák okaivá válnak (Gönczöl 1982).

A kriminológiai kutatások eredményei alapján is megállapítható, hogy a szegénység egyre gyakoribb jelenséggé vált hazánkban is. A kedvezőtlen szociális helyzet, az alacsony iskolai végzettség, a deprivált településen való élés, a kilátástalan élethelyzet, az alkoholizmus, a bódító szerektől való függés, a válás, stb. nagyban elősegítik a bűnelkövetések számának növekedését. Gönczöl úgy véli, hogy a bűnözés bővített reprodukciójában egyre jelentősebb szerepet játszik a több generáción át halmozottan hátrányos helyzetű rétegek, de ezen kívül új potenciális bűnelkövetők megjelenésére is számítani kell, akik eddig jobb helyzetben voltak, de a negatív gazdasági események miatt eddig ismeretlen gazdasági létbizonytalanság állapotában kerülnek. A legveszélyeztetettebb és egyúttal a legveszélyesebb új réteg, a fiatal, első munkavállalók köre (Gönczöl 1982).

Fontos azonban megjegyezni, hogy a szegénység és bűnelkövetés körében végzett kutatások, elméleti tapasztalatok arra hívják fel a figyelmet, hogy a szegénység, a munkanélküliség soha nem vezet önmagában bűnelkövetéshez. A témában készített kutatások azt bizonyítják ugyanis, hogy a vagyon elleni bűncselekmények elkövetésének hátterében társadalmi és egyéb halmozott hátrányok gyakorta előfordulnak. A munkanélküliség és a bűnözés ok – okozati kapcsolata már mindenki előtt ismeretes, azonban a munkanélküliségnek nem a bűnözés az egyetlen deviáns megnyilvánulási formája (Szirtes 2010).

A munka folytatása, valamint a téma teljes feldolgozása magában foglalja a társadalmi bűnmegelőzési⁴ stratégiák, valamint a társadalmi és helyi szolidaritás témakörének bemutatását. Ezen témák ismertetésének fontossága abban rejlik, hogy a társadalmi bűnmegelőzési stratégia csak abban az esetben lehet hatékony, ha a helyi társadalompolitika részeként valósul meg. Cél ugyanis az, hogy regionális, kistérségi és települési szinten, helyben találjunk megoldásokat a bűnözés kihívásaira.

Irodalom:

Andorka Rudolf (2006): Deviáns viselkedés. In: Papp János (szerk.): Devianciák és ifjúság. Debrecen, Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadója 15 – 50. oldal

Andorka Rudolf, Harcsa István (1991): Deviáns viselkedések. In: Társadalmi Riport. TÁRKI, Budapest

Budapest Analyses. A magyarországi roma politika átértékelése http://www.budapestanalyses.hu/docs/Hu/Elemz%C3%A9sek_Arch%C3%ADvum/analysys_216_hu.html utolsó elérés dátuma: 2012. november 23.

Bűnügyi Statisztikák <http://szamvarazs.blogspot.hu/2013/02/bunugyi-statisztikak.html> utolsó elérés dátuma: 2013. augusztus 10.

Dr. Sebesi Béla (1992): A bűnözés és a bűnüldözés közgazdasági összefüggései. ORFK, Budapest

Gönczöl Katalin (1982): A hátrányos helyzet és a bűnözés. In: Illyés Sándor – Nádasi Mária (szerk.): A társadalom, az iskola és a pedagógia. Budapest, Szegedi Ny.

Gönczöl Katalin (1991): Szegénység és bűnözés. A gazdasági folyamatok hatása a bűnözésre.

http://www.fsze.hu/szociologia/szszda/gonczol_szegenyseg_42.pdf utolsó elérés dátuma: 2013. augusztus 10.

⁴ „Az Európai Unió Tanácsa 2001. május 28-án hozott döntése értelmében a bűnmegelőzés minden olyan intézkedés és beavatkozás, amelynek célja vagy eredménye a bűnözés mennyiségi csökkentése, az állampolgárok biztonságérzetének minőségi javítása, történjék az a bűnalkalmak csökkentésével, a bűnözést előidéző okok hatásának mérséklésével, vagy a sértetté válás megelőzésével” A Társadalmi Bűnmegelőzés Nemzeti Stratégiája

Kistérségi Mutató (2008): *Tájékoztató a kiemelten támogatott kistérségekről*. Központi Statisztikai Hivatal

Póczik Szilveszter (2012): Szegénység, Bűnözés, Megélhetési bűnözés. Polgári szemle 8. évfolyam 1-2. szám

<http://www.polgariszemle.hu/app/interface.php?view=article&ID=318&page=1>

utolsó elérés dátuma: 2013. augusztus 22.

Police hivatalos oldala <http://bbterkep.police.hu/mapdisplay/bu.html> utolsó elérés dátuma: 2013. augusztus 18.

Szirtes Klára (2010): *Pillanatkép a megélhetési bűnözésről*.

http://www.kimisz.gov.hu/data/cms26135/Szirtes_Klara_Pillanatkép_a_megelhetesi_bunozesrol.pdf utolsó elérés dátuma: 2013. augusztus 10.

Társadalmi Bűnmegelőzés Nemzeti Stratégiája 115/2003. (X.28) OGY. határozat

http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:O2iegbZn98UJ:bunmegelozes.easyhosting.hu/dok/tars_bunmeg_nemz_strat.doc+&cd=3&hl=hu&ct=clnk&gl=hu utolsó elérés dátuma: 2013. augusztus 15.

Zombori Gyula (1994): *A szociálpolitika alapfogalmai*. Budapest, Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület.